

סדר המילים במשפט הפשוט ותקינות המשפט

תרגיל 1 עמ' 449

- 2+ (1) I. לא אני בניתי את הבית. (אלא מישהו אחר בנה אותו)
- 1 II. אני בניתי לא את הבית. (אלא משהו אחר, אלא את המחסן)
- (2) I. המנהל רק יודיע על היציאה לטיול. (אך לא ישתתף בארגונו)
- II. המנהל יודיע רק על היציאה לטיול. (ולא על ההכנות למסיבה)
- (3) I. אתם עזרתם גם לנו בהכנת הכיבוד למסיבה. (עזרתם גם לאחרים)
- II. אתם עזרתם לנו גם בהכנת הכיבוד למסיבה. (וגם בהגשתו)
- (4) I. הממשלה אפילו דחתה את המשא ומתן. (בנוסף לדברים אחרים שעשתה)
- II. הממשלה דחתה אפילו את המשא ומתן. (בנוסף לנושאים אחרים שהיא דחתה)

תרגיל 2 עמ' 449 - הקרן הק"מאת לישראל

1. (1) מרבה את המילה "לטפח".
- קק"ל מטפחת את הפרקים השונים בארץ **בנוסף** לפעולותיה האחרות.
- (2) מרבה את המילה "כיום".
- בתחום החינוך הציוני מילאה קק"ל תפקיד חשוב במעלה, **והיא ממשיכה בכך כיום**.
- (3) מרבה את המילים "להנגשת החניונים... לאנשים מוגבלים".
- בנוסף** לפעולותיה האחרות בשנים האחרונות פועלת קק"ל להנגשת החניונים, הפרקים והיערות שלה לאנשים עם מוגבלויות.
2. (1) המשמעות של משפט זה היא שקק"ל מטפחת את הפרקים בארץ **וגם במקומות (ארצות) אחרים**.
- (2) המשמעות של משפט זה היא שקק"ל מטפחת גם את הפרקים בארץ **וגם שטחים אחרים**.
- (3) המשמעות של משפט זה היא שקק"ל מטפחת את הפרקים **בנוסף לגופים אחרים** העושים זאת.

1. א. I. המילים באות לציין קשר של הוספה.
 II. במשפט (3) המילה גם היא מאזכר למטבע עם מילים עבריות.
- ב. (1) אחר כך באים ימי החולין ונוסף להם משבר אחד או שניים.
 (2) בשנות העשרים היו ימים טובים בנוסף לימים הרעים.
 (3) אבל בתור התחלה, הנפקת מטבע עם מילים עבריות הייתה אירוע בעל משמעות.
2. (1) קשר של ויתור - עם זאת
 (2) קשר של ויתור – ולמרות זאת
 (3) קשר של ניגוד - אך
 (4) קשר של הוספה - כמו כן
3. א. צירופי סמיכות: חיי הנישואין, ימי החולין, צבעי הקשת, עמק יזרעאל
 צירופי שם ותוארו: ימים טובים, מדינה מתוקנת, מילים עבריות, העולם הגדול
- ב. (2), (3), (4), - הוספת ה"א היידוע לסומך.
 (7) - הוספת ה"א היידוע לשם ולתוארו
 (8) - הסומך שם פרטי
- ג. מדינה מתוקנת - מדינות מתוקנות, העולם הגדול - העולמות הגדולים
- ד. ימים טובים - יום טוב, ימי החולין - יום חול, צבעי הקשת - צבע הקשת, מילים עבריות - מילה עברית
- ה. חיי הנישואין - לשתני המילים אין צורת יחיד.
 עמק יזרעאל – זהו צירוף כבול. עמק יזרעאל יש רק אחד.
4. א. שני הצירופים הם צירופים של סמיכות + שם תואר: רעידת אדמה - סמיכות, הגונה - שם תואר.
 פאר החלוציות - סמיכות, היהודית - שם תואר.
- ב. צירוף (1) אינו מיודע, צירוף (2) מיודע.
 ג. זהו צירוף של שם עם שני שמות תואר.
 ד. המבנה של הצירוף הוא סמיכות כפולה.

1. פריחתם של הצמחים מבשרי הסתיו **מתחילה** בדרך כלל לפני הגשם הראשון.
2. הגשת הארוחות במסעדה זו בשיטת השירות העצמי **מונעת** המתנה ארוכה.
3. חגיגת הקניות באמצעות האינטרנט **התגברה** בחודש האחרון.
4. הצעת החוק להסדרת הפיקוח על כלבים **אושרה** בשבוע שעבר.
5. מרכז מפואר של בתי מרחץ מהגדולים במזרח התיכון **נחשף** בבית שאן העתיקה.
6. השינויים בתפקידיה של הוועדה לביקורת המדינה **הובילו** לגל שמועות בציבור.
7. ועדה מיוחדת בראשות שופט בית המשפט העליון **בוחרת** צעד של החלפת שטרי הכסף בישראל.
8. בבית ספרנו **הונהגה** בשנה שעברה השאלת ספרי לימוד לתלמידים.
9. המצאה של מכשיר ישראלי חדשני **תאפשר** אבחון מדויק יותר של בעיות במעיים.
10. גובה מחירי הטיסה **ייקבע** לפי ראות עיניה של כל חברת תעופה.
11. פיטורי העובדים והוצאות המפעל על פיצויים **גורמים** חיכוכים בין ההנהלה לבין העובדים.
12. פיתוח מוצרים חדשים בתחום החקלאות בארצנו **תלוי** במידה רבה בכמות המשקעים בכל שנה.
13. אחוז קטן של ישראלים **יודע** ניקוד ברמה מתקבלת על הדעת.
14. הידיעות האחרונות מן הבן שבטויל **שימחו** את ההורים.
15. אוכלוסיית העורבים בארץ **גדלה** בעקבות אספקת מזון רבה מצד האדם.
16. חלוקת תעודות ההצטיינות לעובדי משרדי הממשלה **נערכה** בהשתתפות שרים שונים.
17. קרן הילד של האו"ם "יוניצף" **דואגת** לשלומם של ילדים במדינות נחשלות.
18. תכנית להתחדשות מערכת החינוך בעיר הדרומית **הוצגה** על ידי ראש העיר.
19. שלוש זרועות נפרדות של השלטון : המחוקקת, המבצעת והשיפוטית **אחראיות** לכל תחומי השלטון במדינה דמוקרטית.
20. הערכה עצמית, תמיכה מהסביבה ושכנוע עצמי **עוזרים** לתלמידים להצליח בלימודיהם.
21. הגדרות של מושגים אלה **מופיעות** במילון.

תרכיף 5 צמ' 454

חלק א	חלק ב
1. רמים, גבוהים, חלשים	11. שחור, כחול
2. רבות, שונות, מיוחדות	12. כדורי
3. ארוכים, קצרים, שחורים	13. העצומים
4. החדשים, העגולים, היפים	14. הערוכים
5. העתיקות, העגולות, המסודרות	15. המוארים
6. לבנים, שחורים, נקיים	16. צבעוני
7. הראשון, הקרוב, השלישי	17. החדשים
8. סגורות, אדומות, חדשות	18. הרחבות
9. עזים, חמים, עמוקים	19. המסומנים
10. הכחולות, העצובות, המחייכות	20. הפגומות

דרכים למסירת דיבור

תרכיף 1 צמ' 494

1. מנהלת המפעל הודיעה, שהמוצרים שלהם זוכים להצלחה ברחבי העולם.
2. המדריך הודיע לחניכים, כי מחנה הקיץ שלהם יתקיים בכל מזג אוויר.
3. השופטת פסקה שהיא מצאה את הנאשם זכאי.
4. הפרסומת הציעה לנו, שנקנה אחת מהעוגות שלהם, ונוכל לזכות בפרחים ובעוגה כל שבוע.
5. השחינית הכריזה שהיא שמחה שזכתה בתחרות.
6. השרה אמרה לעיתונאים, שמשרדה ישתף אתם פעולה בכל הקשור בנושא ההוא.
7. דוברת החברה אמרה לכתבי העיתון, שהחברה החליטה להציג בפני הציבור את כל העובדות.

8. המנכ"לית ציינה, שהחברה תדון בנושא בישיבה הקרובה, ועם סיום הדיונים היא תוציא / הם יוציא הודעה לציבור.
9. שר האוצר הודיע שבקרוב ירדו שיעורי המס בישראל.
10. נגיד בנק ישראל מסר, שבשבוע הבא הבנק יפרסם את שערי המטבע החדשים.

תראיף 2 צמ' 494

1. הסופר אמר למאזינים: "נהניתי להיפגש עמכם".
2. הארכיאולוג מסר: "חבריי החופרים מצאו בחפירה שרידים של בית כנסת עתיק".
3. העיתונאי כתב: "לדעתי, התכנית הכלכלית אינה נכונה".
4. הקונה במכירה הפומבית אמר: "אני חושב שהצלחתי לרכוש מציאה".
5. חברות התעופה הודיעו: "אנחנו מעלים את מחירי הכרטיסים בשל העלייה במחירי הדלק".
6. הבשלנית סיפרה לכתבת העיתון: "האוכל שבישלתי בסיר החדש יצא טעים".
7. חברתי סיפרה: "קראתי את הספר החדש ונהניתי ממנו מאוד".
8. בפרסומת היה כתוב: "הרשת שלנו מוזילה את כל מוצרי החלב למשך יומיים".
9. מדענים מישראל ומשוויץ הודיעו: "הצלחנו להנביט זרע תמר בן 1,930 שנה".
10. האישה סיפרה: "טיילתי בגינה הציבורית ופתאום הרגשתי כאב חד בידי".

תראיף 3 צמ' 495 - צמרי, דבר צמרי!

הבנת הנקרא

1. א. עברי: (1) כל אדם השייך לעם ישראל או: ישראלי / יהודי / עברי
(2) פנייה לומר עברי לידר
- ב. הכותרת מרמזת לתקופת תחיית הלשון שבה היה צורך לנהל מאבק ולשכנע את הציבור היהודי בארץ ישראל לדבר עברית. אחד מראשי המאבק ומובילו היה אליעזר בן יהודה.
2. חלק א - פסקות א - ב: הצגת הנושא, הבאת עמדתו של הכותב.
חלק ב - פסקות ג - ה: הצגת עמדתם של נציגי גלי צה"ל
חלק ג - פסקות ו - ז: הצגת עמדתם של הזמרים

טענותיהם של אנשי הרדיו / בעד תיקון השגיאות	טענותיהם של הזמרים / נגד תיקון השגיאות
(1) אסור לשדר ברדיו שירים המכילים טעויות מהותיות בעברית.	(2) הטעויות הן חלק מהחן של השיר וחלק מהטבעיות שלו.
(4) הטעויות בשירים הן טעויות בזכר, בנקבה, במספרים ובהגיית פעלים בבניין הפעיל.	(3) השירים שונים מקריינות ברדיו ובטלוויזיה.
(5) תפקידו של הרדיו דומה לתפקיד של עורך: להעיר את תשומת הלב לשגיאות.	(6) השירים לא צריכים להיות שונים בהרבה משיחה.

4. א. משלב לשון בינוני-נמוך. הסיבה: רוב הכתבה מורכבת מראיונות, והיא מוצגת כפי שהמרואיינים מדברים - בשפת היומיום. (כפי שאומרת המרואיינת האחרונה: אנשים מדברים באופן יומיומי בשגיאות). השגיאות מנמיכות את משלב הלשון. גם משלב הלשון של הכותב משובץ בביטויים ממשלב לשון בינוני עד נמוך. ייתכן שהוא עושה זאת כדי להתקרב לקוראיו.
- ב. אליעזר בן יהודה ימשיך להתהפך בקברו בקצב ההיפ הופ (פסקה א), לגלי צה"ל יש כלי נהדר - היד על השאלטר (ג), הערות זה על הכיפק (ו), אני בעד ש... אין לי בעיה ש... (ז).

5. א. חלום שהשאיר בי טעם, אימא שלה לא הכירה.

ב. השאיר, הכירה

ג. שש מיליון (פסקה א) < שישה מיליון, חצי רגל בפנים < חצי רגל...

ד. הצעתי נוהל

6. א. שימוש בנרדפות - נחבטה, שוסעה ונקרעה לגזרים. (שימוש בפעלים נרדפים בנרדפות חלקית) המטרה - הגברת המסר והעצמתו.
- ב. קונוטציה שלילית, שגם היא מגבירה את המסר ומעצימה אותו.

אוצר המילים והמשמעים

1. 1-ד, 2-ג, 3-ה, 4-א, 5-ב, 6-ז, 7-ו

2. א. נרדפות בהקשר

ב. (1) שחיקה - שיפור

3. א. "זוהי נראה לי לא סביר ולא הגיוני..."

ב. (3) התקוממות

* "התקוממות היא מילה נרדפת למילה "מהפכה", אך לא בהקשר של משפט זה.

ג. (1) שמרני

4. א. (1) משלב לשון נמוך (סלנג) (2) משלב לשון גבוה

ב. תשובה אפשרית

אברי גלעד מודע למשלב הלשון של המילה "מטורפת", ובכל זאת בחר בה אף על פי שאין ספק כי הוא יכול היה לבחור במילה אחרת. כנראה, הוא בחר במילה "מטורפת" כדי להתקרב אל הקוראים, ובעיקר אל היוצרים שאינם משתמשים בעברית תקנית. הערה: כל תשובה הגיונית, שתקבל בתנאי שתהיה מנומקת.

תחביר

1. א.

נושא	נשוא	משלים פועל	משלים פועל
אנו	עדים	משלים שם	משלים שם
		לשחיקה	של השפה
		העברית.	

ב. השיר פשוט יוחזר לזמר **לשם** תיקונים.

2. (1) גלעד מסביר **שהם** (גלי צה"ל) משדרים שירים עם טעויות מזעזעות בעברית, וזה נראה לו לא סביר ולא הגיוני.

(2) מפקד גלי צה"ל הוסיף, **שהם** עדים בשנים האחרונות לשחיקה של השפה העברית, וכרדיו ציבורי **עליהם** לעשות כל מה שאפשר כדי למנוע את זה.

(3) הזמר עברי לידר **אמר**, **שהוא אינו** מאמין שגלגלצ יצנזרו דברים שיש בהם עברית "כאילו" לא תקנית.

(4) אחת הזמרות **אמרה**, **שהיא מצדדת** בכך שאנשים ידברו עברית נכונה. **כשהיא עשתה** טעויות והעירו את תשומת **לבה**, היא בהחלט **תיקנה** את **עצמה**.

או: ... **שהיא חושבת** שאנשים צריכים לדבר עברית נכונה...

3. א. קשר של סיבה ותוצאה.
ב. (1) עקב, (2) משום כך, (3) הואיל ו...
ג. **משום ש.../מאחר ש.../מפני שלגלי צה"ל הגיעו תלונות על שיבושי לשון בשירים, הוחלט בתחנה להתייחס באופן שונה לשירים כאלה.**

4. א. משפטים (1), (3).
ב. מילות שעבוד אפשריות: משום ש..., מאחר ש..., הואיל ו..., מפני ש...
(1) המהלך נשמע לי קצת קיצוני, **משום ש**טעויות הן חלק מהשפה המודרנית.
(2) הדבר לא באמת בר ביצוע, **מאחר ש**אנשים מדברים באופן יומיומי בשגיאות.

משימות ההבעה - הערכה וביקורת